

Lohikäärmeen ystäväkirja

Alkuperäinen tehtävänantoni oli järjestää vammaisille lapsille toiminnallisia vaikuttamistyöpajoja, ja tähän sain hyvin vapaat kädet. Aloinkin projektini alussa suunnittelemaan toteutusta esittelemällä tavoitteitani Mukana-verkoston tapaamisessa ja heittämällä verkostolaisille toiveen tulevista yhteistyökuvioista. Verkostolaiset olivat kiinnostuneita ja suhtautuivat asiaan myönteisesti, mutta eivät tässä vaiheessa tarjonneet konkreettisia yhteistyöehdotuksia tai valmiita lapsiryhmiä mukaan työpajoihimme.

Syksyn mittaan tein useita vierailuja erilaisille tahoille (näistä lisää osiossa ”nostoja yhteistyökuvioista - -”) saadakseni ideoita ja raameja konseptilleni. Pyörittelin monia erilaisia toteutustapoja ajatukseni koota lapsiryhmiä, jotka voisivat esimerkiksi vieraila Vamlasin tiloissa tekemässä jonkinlaisia toiminnallisia tuotoksia tai lähestyä vaikuttamistoimintaa kuvataiteen tai musiikin avulla. Otin yhteyttä esimerkiksi Musiikkikeskus Resonaariin ja kyselin, olisiko heillä kiinnostusta yhteistyöhön. Ajatukseni sekä tässä että vierailussa lasten sähköpyörätuolialibandyharjoituksiin (ks. ”nostoja yhteistyökuvioista - -”) oli, että työpajojen yhdistäminen lapsille tuttuun ja mieluisaan harrastukseen voisi olla mielekästä. Alkuvaiheessa yhteydenotot eivät lopulta johtaneet mihinkään, mutta myöhemmin keväällä Resonaarista oltiin hyvinkin kiinnostuneita Lohikäärmeen ystäväkirja -konseptista, eli jatkoyhteistyö saattaisi olla mahdollistakin.

Asioiden edistyminen tuntui vaativan hyvin selkeää ja valmista konseptia tarjottavaksi yhteistyökumppaneille erilaisiin kerhoihin ja tapahtumiin. Lohikäärmeen ystäväkirja -konsepti muotoutui tämän tarpeen pohjalta. Kun konsepti saatiin hiottua selkeäksi ja sitä alettiin aktiivisesti markkinoimaan, yhteydenotot ja vierailupyynnöt lisääntyivät huomattavasti. Lohikäärme vieraili lopulta seuraavien yhteistyötahojen kerhoissa, leireillä ja tapahtumissa: KLVL (Kuulovammaisten lasten vanhempien liitto), Kuuloliitto, Kuulo-Auris, Kvtuki-57, Lihastautiliitto, Lyhytkasvuiset lapset, Malary, Näkövammaiset lapset ja Vammaisperheyhdistys Jaatinen. Näiden lisäksi Lohikäärmeen ystäväkirja oli mukana esimerkiksi Oodissa järjestetyssä Esteettömässä leikkipäivässä ja Oulun seudun omaishoitajien järjestämässä Iloinen iltapäivä -tapahtumassa, joissa ystäväkirjaa täytettiin ns. kevennetyllä materiaalilla, keräämättä talteen lasten tuotoksia vaan enemmänkin konseptin esittelymielessä. Ruskeasuolla järjestettiin kesäkuussa *Projekt Gnistan 2.0:n* perhekurssi kehitysvammaisten lasten perheille, ja siellä vierailin keskustelemassa ystäväkirjakonseptista vanhempien kanssa. Keskustelu oli vilkasta ja vanhemmilta tuli hyviä kehitysehdotuksia siitä, miten kaikki lapset pystyttäisiin tavoittamaan ystäväkirjan täyttäjinä. Lohikäärme seikkaili vierailujensa myötä pääkaupunkiseudun lisäksi Imatralla, Oulussa, Kankaanpäässä ja Tampereella. Vierailuita tehtiin suomeksi ja ruotsiksi ja kaikki materiaali on tehty sekä suomen- että ruotsinkielisenä. Tämä oli yhtenä tärkeänä henkilökohtaisena tavoitteenani projektin alusta lähtien, koska suomen- ja ruotsinkieliset vammaiset monesti ovat kovin erillään toisistaan ja yhteisten siltojen rakentaminen olisi mielestäni antoisaa.

Ystäväkirjan ajatuksena on, että vammaiset lapset kertovat siinä ajatuksiaan tavallisesta arjestaan, ihmissuhteistaan, unelmistaan ja vahvuuksistaan kuin ketkä tahansa tavallisia ystäväkirjoja täyttävät lapset. Ystäväkirja koostuu suurista, käsin täytettävistä sivuista, joissa on sekä tekstimuotoisia kysymyksiä että vapaamuotoisempia suunnittelutehtäviä, joissa voi kirjoittamisen lisäksi piirtää.

Ystäväkirjan toteutuksessa on kiinnitetty huomiota erityisesti erilaisten kommunikointitapojen mahdollistamiseen: piirtämisen ja kirjoittamisen lisäksi kysymyksiin voidaan vastata valmiita kuvalappuja valitsemalla. Kuvalaput on tulostettu Papunetistä ja niitä on pyritty hankkimaan mahdollisimman kattava valikoima, jota on myös vauhdissa pyritty laajentamaan lasten tarpeiden ja toiveiden pohjalta. Näkövammaisille lapsille on lisäksi ollut tarjolla pistekirjoitussivuja, joiden avulla lapset ovat voineet tutustua kysymyksiin omatoimisesti ja olemaan mukana mahdollisimman aktiivisina toimijoina.

Lohikäärmeen ystäväkirjan syvällisemmästä tarkoituksesta ja taustasta on koottu ajatuksia esimerkiksi Vamlasin blogiin seuraavan otsikon alle: *”Lohikäärmeen ystäväkirja kysyy, erityislapset kertovat unelmistaan ja ystävistään.”*

Ystäväkirjakonseptin perusajatus ja toteutustapa ovat vuoden mittaan muotoutuneet melko selkeiksi, mutta jatkokehiteltävää toki riittää. Alle olen koonnut joitakin pointteja jatkokehittelyyn liittyvistä ajatuksistani:

1. Ihannetilanteessa kaikkien lasten kommunikointiin liittyvät haasteet pystytään huomioimaan vielä entistäkin paremmin. Jatkotyöstössä voitaisiin esimerkiksi pohtia, miten näkövammaiset lapset saataisiin ystäväkirjaa täytettäessä vielä nykyistäkin aktiivisemmiksi toimijoiksi. Nykytilanteessa he toki voivat itse tutustua ystäväkirjan kysymyksiin ja ovat aktiivisesti sanallistamassa ajatuksiaan, mutta heidän vastauksensa kirjataan ylös jonkun muun (esim. kerhon ohjaaja) avustuksella. Voisiko heidän puheensa kuitenkin jollakin keinolla muuttua suoraan valmiiksi tekstiksi, ilman välikäsiä?
2. Erittäin vaikeavammaisten lasten on edelleen turhan haastavaa osallistua ystäväkirjan täyttämiseen siten, että heidän ikiomat ajatuksensa todella nousevat esiin. Mitä vaikeavammaisempi lapsi on, sitä herkemmin tilanne ajautuu siihen, että lapsen vanhemmat täyttävät ystäväkirjaa lapsen puolesta, vaikka hän näennäisesti olisikin mukana – mikä on toki ymmärrettävää, koska he useimmiten myös tuntevat lapsensa parhaiten ja pystyvät arvioimaan, mitä lapsi tarkoittaa tai mitä tämä mahdollisesti haluaisi sanoa. Tästä problematiikasta olen projektini aikana sekä tehnyt huomattavasti havaintoja että käynyt antoisia keskusteluja vanhempien kanssa. Erään vaikeavammaisten lasten vanhempien ryhmän (projekt Gnistan) kanssa keskustellessani sain kuulla, että mikäli lapsen on hyvin vaikeaa kommunikoida, voisin painottaa ystäväkirjatoteutuksessa enemmän konkretiaa. Kysyttäessä esimerkiksi lapsille tärkeistä ihmissuhteista he eivät ehkä pysty tuottamaan vastaustaan sanallisesti tai kuvalappujen avulla, mutta pystyvät tekemään valintoja vaikkapa itselleen tuttujen ihmisten valokuvista. Näin ollen jotkut lapset voisivat hyötyä siitä, että saisivat tuoda ystäväkirjatuokiota varten kotoaan itselleen tuttuja kuvia ja esineitä kommunikointinsa tukemiseksi. Samassa ryhmäkeskustelussa vanhemmat myönsivät, että vaikeavammaisen lapsen kohdalla vanhemman osallistuminen tuotoksen tekoon saattaa helposti ajautua turhan osallistuvaksi. Heidän kehitysehdotuksensa tämän haasteen kohdalla oli, että ystäväkirjavierailun alussa sanoitetaan vanhemmille hyvin selkeästi ystäväkirjan täyttämisen tavoitteet (ei täytetä niin paljon kuin mahdollista vaan keskitytään vaikka vain yhteen, lapselle tärkeään ja mieluisaan kysymykseen, kunhan lapsi itse tuottaa vastauksensa) ja vanhemman rooli prosessissa. Itsekin olin erilaisissa yhteyksissä havainnut,

että tällainen ongelma todella on olemassa; erityisesti kehitysvammaisten lasten kohdalla olen monessa ystäväkirjatyöpajassa huomannut, että vanhemmat kovin helposti alkavat tekemään lapsen puolesta ja väärillä periaatteilla. Moni vanhempi tuntuu haluavan vimmatusti täyttää kaikki ystäväkirjan sivut mahdollisimman nopeasti, olettaen ja ehdottaen lapselle valmiita vastauksia, kun taas paljon hedelmällisempää olisi täyttää vastauksia lapsen ehdoilla vastaten vaikkapa vain yhden sivun kysymyksiin.

3. Kaikkien lasten mielestä ystäväkirjan parissa puuhastelu ei ole mielekästä. Olen tehnyt havaintoja siitä, että jotkut lapset paneutuvat tehtäväänsä hyvinkin motivoituneina eivätkä malttaisi ollenkaan lopettaa, kun taas jotkut kyseenalaistavat koko työpajan ajan, miksi ystäväkirjaa pitää täyttää, ja toteavat toiminnan olevan tylsää. Reaktiot eivät niinkään tunnu riippuvan lapsen diagnoosista vaan liittynevät luonne-eroihin: kaikki lapset eivät tietenkään pidä samanlaisista puuhista. Konseptina ystäväkirjan täyttäminen on ihanteellista melko rauhallisille, huolellisille lapsille, jotka nauttivat piirtämisestä tai ovat kirjallisesti lahjakkaita tai luovia. Myönnän luoneeni konseptin omista lähtökohdistani käsin: itse olisin lapsena nauttinut tämänkaltaisista aktiviteeteista. Tätä epäkohtaa olisi hyvä pyrkiä jatkossa korjaamaan: ihannetilanteessa erilaisista aktiviteeteista nauttivat lapset saisivat täyttää ystäväkirjaa itselleen luontevalla tavalla. Kysymyksiin voisi vastailta pelillisemmin tai jonkinlaista fyysistä aktiivisuutta tai musiikillisuutta hyödyntäen. Valmista pohjaa voi onneksi jatkokehittää moneen suuntaan ja aiemmin mainitsemani yhteistyömahdollisuudet harrastustoiminnan kanssa saattavat olla tulevaisuudessa hyödyntämisen arvoinen ajatus.
4. Konseptia on mahdollista myös jatkotyöstää siten, että lapset pääsevät sen avulla entistä konkreettisemmin harjoittamaan vaikuttamistoimintaa. Ystäväkirjassa kysytään lapsille tärkeistä asioista ja sen avulla on saatu kerättyä paljonkin tietoa vammaisten lasten arjesta ja hiukan sen epäkohdistakin. Tätä aspektia voitaisiin tilanteen niin vaatiessa kuitenkin terävöittää: voisivatko lapset ystäväkirjatyöpajoihin osallistumalla todella vaikuttaa kohtaamiinsa epäkohtiin tai nostaa näkyvämmiin esiin asioita, jotka heidän arjessaan eivät toimi tai toisaalta antaa näkyvyyttä asioille, jotka toimivat? Kysymyksiä viilaillemalla ja haluttuja näkökulmia painottamalla ystäväkirja taipuneekin myös kohti konkreettisempaa vaikuttamistoimintaa, mutta tämä vaatii tavoitteellista pyrkimistä siihen suuntaan.

Nuorten vaikuttajien ryhmä

Nuorten vaikuttajien ryhmäni koostuu seitsemästä 18-25-vuotiaasta nuoresta aikuisesta, jotka asuvat eri puolilla Suomea (Rovaniemellä, Turussa, Tampereella, Lahdessa ja pääkaupunkiseudulla) ja joista kullakin on omanlaisensa diagnoosit ja erityistarpeet. Kokosin ryhmän alkusyksystä 2018 hyödyntämällä erilaisia yhteistyöverkostoja (VNY, Mukana-verkosto) sekä valmiita kontaktejani. Lähtökohtanani oli, että vaikuttajanuorten ryhmä koostuisi sekä alueellisesti että koulutustaustan ja vamman laadun osalta mahdollisimman monipuolisesta joukosta nuoria aikuisia, jotka ainakaan kaikki eivät vielä toiminnan alkaessa lähtökohtaisesti ”identifioituisi vaikuttajanuoriksi” tai olisi aktiivisesti vaikuttamistoiminnassa mukana. Mielestäni onnistuin monipuolisen ryhmän kokoamisessa hyvin. Mukana oli eri tavoin liikuntarajoitteisia nuoria (erilaisia lihassairauksia), kuulovammainen, näkövammainen ja autismin kirjon nuori sekä nuori, jolla on vaikea epilepsia. Nuorten koulutustaustat vaihtelivat toisen asteen tutkinnosta maisterivaiheen korkeakouluopintoihin.

Nuorten vaikuttajien toiminnan alkaessa syksyllä 2018 tuleville vaikuttajille teetettiin Webropol-kysely heidän taustatietojensa ja vaikuttamistyöhön liittyvien kiinnostuksen kohteidensa kartoittamiseksi. Vammasin alustavana oletuksena oli, että vaikuttamistyössä tullaan keskittymään koulutukseen ja työelämään liittyviin siirtymiin. Toisaalta ajatuksena oli, että kaiken vaikuttamistoiminnan lähtökohtana ovat nuorten omat ajatukset ja aiheet, jotka juuri heidän arjessaan herättävät kysymyksiä ja aiheuttavat hankaluuksia.

Lähtökartoituskyselyssä ilmeni, että vaikuttajanuoret olivat kiinnostuneita erityisesti seuraavista aiheista:

- Näkövammaisten työllistyminen ja ihmisten asenteisiin vaikuttaminen
- Riippuvaisuus henkilökohtaisesta avusta ja sosiaalitoimen päätöksistä; erityisjärjestelyjen saaminen opintoihin opiskeltaessa alaa, jota ei ehkä nähdä vammaisille sopivaksi; välivuosityön saamisen vaikeus verrattuna vammattomiin nuoriin, joilla ei vielä ole ammattia
- tutustuminen järjestösektoriin ja erityistarpeessa olevien oikeuksien toteutuminen kolmannella sektorilla, opiskelu ulkomailla / vaihto pienituloisella taustalla / epilepsiataustalla; työnantajien edustajien tapaaminen ja syrjintä työhaastatteluissa
- työhön pääseminen, opiskeluvaihtoehtojen suppeus, ennakkoluuloihin vaikuttaminen, avustajatunnit ja matkapalvelukeskuksen ongelmat
- esteettömyys opinahjojen ja työpaikkojen toimipisteissä; vammaisten opiskelijoiden huomioiminen vaihto-ohjelmissa ja työnhaku ulkomailta erityistarpeiden kanssa
- vaikuttaminen kouluissa: viittomakielen opetuksen järjestäminen valinnaisaineena, tietouden levittäminen ja kiusaamisen ehkäiseminen; kuurouden huomioiminen paremmin esim. kieliopinnoissa; puuttuminen kuurojen työllistämistä koskeviin ennakkoluuloihin

Lähtökartoituskyselyn jälkeen nuorten vaikuttajien ryhmä alkoi kokoontua Vammasin tiloissa noin kerran kuussa ja nuoret itse toivoivat nimenomaan livetapaamisten jatkamista, koska he kokivat kasvokkain käydyt keskustelut antoisiksi ja pääsivät näissä jakamaan kokemuksia, jotka heidän hyvin

erilaisista diagnooseistaan ja elämäntilanteistaan huolimatta olivat monilla yhteisiä. Tapaamisissa jaettiin lähtökartoituskyselyssäkin heränneitä ajatuksia ja syvennettiin ja laajennettiin näin esiin nousseiden aiheiden käsittelyä. Vähitellen pointit muotoutuivat viideksi teemaksi, joiden ympärille alettiin rakentaa tavoitteita ja suunnitelmia. Ajatuksena oli, että jokaisen teeman osalta toteutettaisiin jonkinlainen vaikuttamisvierailu, minkä lisäksi teemoista kirjoitettiin esittelytekstejä Vamlasin nettisivuille.

Talven mittaan suuremmat ryhmätapaamiset vaihtuivat kokoontumisiksi pienemmällä joukolla, kun kevään vierailuita alettiin työstää teema kerrallaan eikä kaikkien osallistuminen jokaiseen tapaamiseen ollut enää tarpeen. Nuoret jaettiin siis teemojen pohjalta pienryhmiin siten, että jokainen heistä pääsi omien vaikuttamistavoitteidensa pohjalta työstämään 1-3 teemaa. Työstettäviksi valikoituivat seuraavat teemat:

1. Kansainvälisyysasiat
2. Sukupuolten välinen tasa-arvo vammaisuuden kohdalla
3. Koulutusasiat saavutettavuuden näkökulmasta koskien erityisesti korkeakouluopiskelua (esim. ainejärjestötoiminta ja valintakoejärjestelyt)
4. Koulumaailman asennekasvatus (vaikuttaminen oppilaiden ja opettajien asenteisiin)
5. Työllisyyskysymykset

Lopulta tiukka jako viiteen teemaan ja yhteen vierailuun teemaa kohden ei pysynyt niin suoraviivaisena kuin suunniteltiin. Kansainvälisyysasioiden kohdalla ajatuksena oli kuvata vaikuttamisvideo, jonka avulla vaadittaisiin Opetusministeriöltä tietopankkia esteettömiin opiskeluvaihtoihin liittyen. Projekti kuihtui lopulta kasaan käytännön järjestelyihin liittyvien haasteiden ja aikatauluongelmien takia sekä siksi, että aiheen käsittelyn tulokulmaa olisi pitänyt radikaalisti vaihtaa. Löysimme nimittäin sittenkin nettisivuston, jonne tietoa esteettömästä vaihto-opiskelusta onkin melko hyvin koottu: <http://www.cimo.fi/ohjelmat/first/esteettomyystuki> .

Vaikka video lopulta jäi tekemättä, aiheeseen liittyviä ajatuksia päästiin vaihtamaan **Yhdenvertaisuusvaltuutetun luo tehdyllä vierailulla**, jolle vaikuttajanuoret lähtivät yhdessä Invalidiliiton nuorten vaikuttajien kanssa 13.6.2019. Vierailulla käsiteltiin myös koulutukseen ja työelämään liittyviä vammaisuudesta johtuvia syrjintätapauksia ja saatiin kattava ja tarkka tietopaketti Yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminnasta ylipäätään. Yhteistyö Invalidiliiton kanssa oli mielekästä, koska näin molempien vaikuttajanuoret pääsivät tutustumaan tavoitteidensa kannalta tärkeään toimijaan. Yhteistyötä tehtiin erityisesti Invalidiliiton Sanna Saarimaan kanssa ja hän heitti yhteistyötä suunniteltaessa ilmoille seuraavan ajatuksen: *”Vastatarjouksena voisin ehdottaa, että voisimme kutsua teitä mukaan syksylle (ei päivämäärää) suunniteltuun koulutukselliseen päivään / iltaan, johon on tarkoitus pyytää puhujia muista järjestöistä kertomaan, miten heillä tehdään nuorten vaikuttamistyötä. Ajatuksena siis ideoiden vaihto ja hyvien käytänteiden jakaminen. Tuosta tulee varmaan jotain kahvituskuluja.”* Koulutuksen ajankohdaksi on nyt muodostunut la 19.10. ja paikaksi Allianssi-talo. Sanna jatkaa yhteydenpitoa tästä Hannan kanssa.

Sukupuolikysymyksiä koskevan teeman kohdalla tehtiin vierailu **Tasa-arvovaltuutetun luo 6.6.2019**. Sukupuoliteeman käsittely lähti liikkeelle puhtaasti nuorten vaikuttajien omasta aloitteesta: ryhmään sattui kolme nuorta, jotka olivat erityisen kiinnostuneita vammaisuuden ja sukupuolisuuden rajapinnasta, joka tuntuu yhteiskunnassa tabuaiheelta ja jota koskevaa tutkimustietoa on hyvin vähän. Tasa-arvovaltuutettu Jukka Maarianvaara suhtautui ajatuksiimme

hyvin suurella mielenkiinnolla ja oli kiinnostunut yhteistyöstä myös jatkossa. Hän sitoutui pitämään sukupuolikysymyksiin ja vammaisuuteen / neuroepätyypillisyyteen liittyvää problematiikkaa esillä sopivissa tilanteissa ja pyysi, että lähettäisimme hänelle vielä tarkan listauksen siitä, mitä haluaisimme hänen konkreettisesti tekevän asian suhteen.

”Koulutusasiat saavutettavuuden näkökulmasta” teemana jäi niin ikään ilman konkreettista vierailua. Tämän teeman osalta keskusteltiin paljon erityisesti siitä, millaisia haasteita on esteettömän työharjoittelupaikan järjestämisessä ja kenen vastuulla se on sekä siitä, miten erityisjärjestelyt toteutuvat valintakoetilanteissa esimerkiksi erityisen fyysisillä aloilla, kuten vaatesuunnitteluopinnoissa. Yksi nuorten vaikuttajien suurista huolenaiheista oli myös se, miten vammaisten opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua ainejärjestötoimintaan ovat esimerkiksi Helsingin yliopistossa tilojen esteellisyyden takia hyvin rajalliset. Aiheeseen liittyen toteutettiin Webropol-kysely Helsingin yliopiston humanistisen tiedekunnan ainejärjestötoimijoille, joista mukaan valikoituivat ainejärjestöjen puheenjohtajat sekä mahdolliset yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovastaavat. Kyselyn tulokset on löydettävissä Vamlasin Webropol-kyselyistä, ja niiden pohjalta oli tarkoitus suunnitella jatkotoimintaa, kuten vammaisten opiskelijoiden yhdenvertaisuuden parantamiseen liittyvä, ainejärjestötoimijoille suunnattu koulutustilaisuus. Vastaajien kokonaismäärä jäi ikävä kyllä neljään, mutta toisaalta 100 % vastaajista totesi, että eri tavoin liikuntarajoitteiset sekä aistivammaiset ja autismikirjon nuoret huomioidaan tai pystyttäisiin tarvittaessa huomioimaan vastaajan ainejärjestössä *melko huonosti*. Avoimessa kommenttikentässä syyksi nousivat toistuvasti esteelliset tilat, mikä on asia, johon meidän pitäisi yrittää puuttua. Aihetta käsiteltiin myös Yhdenvertaisuusvaltuutetun vierailulla, missä ilmeni, että yliopistolla mahdollisesti onkin asiaan liittyviä parannuksia tulossa. Aihetta on joka tapauksessa hyvä pitää jatkossakin esillä, sillä ongelma on todellinen. Vastaajat mainitsivat myös keinoja, joiden avulla yhdenvertaisuutta voitaisiin parantaa:

- *Jokaisella ainejärjestöllä pitäisi olla ns. häirintälomake, joka toimii yleisenä palautelomakkeena koetusta epätasa-arvoisesta kohtelusta tai häirinnästä niin yliopistolla kuin järjestön toiminnassa tai jäsenten toimesta. Myös koska Uusi ylioppilastalo on niin suosittu tapahtumien järjestämispaikka, tulisi tapahtumia järjestettäessä kysellä tarpeista esteettömyydelle.*
- *Esteettömyyden huomiointi järjestötiloissa. Humanistiklusterin ulkopuolella järjestettävissä tilaisuuksissa monesti kulut nousevat niin korkealle, että pääsymaksu ja tarjoilut ovat liian hinnakkaita opiskelijoille, erityisesti niille, jotka eivät käy töissä. Pyrimme järjestämään tapahtumia tällaisissakin tiloissa, ja kokoukset ovat lähes aina esteettömissä tiloissa (mutta omakustanteisia), mutta se ei ole mahdollista kaikkien tilaisuuksien kohdalla. Järjestötuesta ja -tiloista riippuvuus näin asettaa erikokoisten järjestöjen jäsenet eriarvoiseen asemaan.*
- *Tilat ovat varmasti suurin kynnyskysymys osallistumiseen. Vaihtoehtoisten tilojen etsiminen, jos vakituiset tilat esteellisiä: Monipuolisten tapahtumien järjestäminen, ei aina samalla kaavalla, samassa paikassa.*

Vastaajista kolme koki tarpeelliseksi ainejärjestöihmisille järjestettävän koulutustilaisuuden liittyen vammaisten opiskelijoiden tarpeiden huomioimiseen ainejärjestötoiminnassa, samoin kolme kaipaili kirjallista infopakettia siitä, miten vammaisten opiskelijoiden tarpeet voisi huomioida entistä paremmin ainejärjestötoiminnassa. Kukaan vastaajista ei kokenut tarpeelliseksi yhteistyötä Vamlasin kanssa sen tiimoilta, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvastaavien tehtävä ainejärjestöissä saisi lisää näkyvyyttä (esim. haastattelu Vamlasin blogiin). Asian jatkokehittelyä kannattaa Vamlasilla työstää, mikäli sopivia tilaisuuksia tulee vastaan!

Koulumaailman asennekasvatusta lähestyttiin tekemällä **27.5. kouluvierailu Sipooseen, Jokipuiston kouluun**, mihin päädyttiin valmiin, asiasta innostuneen opettajakontaktin kautta. Mukana oli viisi

nuorta vaikuttajaa ja vierailu sujui opettajilta ja oppilailta saadun palautteen sekä nuorten vaikuttajien kokemuksen mukaan erinomaisesti. Liitteenä on tarkempi kuvaus kouluvierailun taustasta ja toteutuksesta, ja tämä **kouluvierailumalli** (liitteenä) onkin osa nuorten vaikuttajien vierailuiden konkreettisia tuotoksia ja sitä kannattaa jatkossa hyödyntää. Vastaavia kouluvierailuita kannattaa ehdottomasti tehdä tulevaisuudessakin, mikäli tällaiseen vain löytyy resursseja ja innostuneita nuoria.

Toinen koulumaailman asennekasvatukseen liittyvä projekti liittyy yhteistyöhön Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen kanssa. Asiaan liittyviä kontakteja ovat Juho Honkasilta ja Elina Kontu, ja yhteistyö liittyy TUVET-hankeeseen, jota varten ollaan mahdollisesti kuvaamassa yliopiston rahoituksella video, jossa nuoret vaikuttajat pääsevät kertomaan koulumaailman asennekasvatukseen liittyviä ajatuksiaan. Tämän osalta pallo on siirretty Karoliinalle ja Pauliinalle. Olen suhtautunut tähän yhteistyöhön hyvin myönteisesti, koska se on linjassa nuorten vaikuttajien tavoitteiden kanssa.

Työllisyyskysymyksiin puututtiin järjestämällä **13.8. työpaja Helsingin Ohjaamalla**. Mukaan saatiin neljä nuorta vaikuttajaa sekä kymmenisen henkeä Ohjaamon ja TE-toimiston henkilökuntaa. Sekä nuoret vaikuttajat että työpajan muut osallistujat vaikuttivat tyytyväisiltä työpajaan, jossa päästiin konkreettisesti pohtimaan vammaisten nuorten kohtaamista TE-palveluissa. Asiaa työstettiin Learning café -tyyppisesti pöytäryhmissä keskustellen, ja pöytien ääressä tuotettiin keskustelun pohjalta postereita jatkotyöstöä varten. Yhteistyö jatkunee Hannan ja Pian johdolla.

Vaikka vierailut ovat sujuneet hyvin ja paljon on saatu aikaan, nuorten vaikuttajien ryhmän kanssa on tullut vastaan myös käytännön haasteita ja pikku yllätyksiä, joita on jatkossa tärkeää pyrkiä huomioimaan ja ennakoimaan. Alla on koottuna joitakin näistä seikoista:

1. Vaikuttajanuorten aika on arvokasta. Mikäli jollakulla tällaista projektia vetävällä on oletuksena, että vammaisella nuorella on tavallista enemmän ylimääräistä vapaa-aikaa budjetoitavaksi vaikuttamistyöhön, tätä ennako-oletusta kannattaa varautua muokkaamaan. Nuoret aikuiset elävät hektisessä opiskelu-, työ- ja ihmissuhdeverkostossa ja vaikka he syystä tai toisesta sattuisivat viettämään välivuotta tai olemaan muuten vain säännöllisten työ- ja opiskelukuvioiden ulkopuolella, heillä voi silti olla yhtä ja toista projektia meneillään ja näin ollen kalenterit täynnä. Vaikka he kokisivat vaikuttamistoiminnan hyvinkin mielekkääksi, he eivät välttämättä ehdi mukaan kaikkeen, mihin haluaisivat ja mistä ovat vaikkapa projektin alkuvaiheilla olleet erityisen innostuneita. Voi myös olla, että he kokevat tarvitsevansa vaikuttamistyössä henkilökohtaista avustajaa ja heille on myönnetty minimimäärä avustajatunteja, jolloin he joutuvat tarkasti puntaroimaan vapaa-ajanmenojaan. Tässä tilanteessa pieni rahallinen porkkana varmasti motivoi vaikuttajanuoria suunnittelemaan ajankäyttöään meidän kannaltamme myönteisellä tavalla. Nuorten rajallisiin aikaresursseihin liittyen on hyvä huomioida myös se, että vierailukohteet ja muut yhteistyötahot lähtevät usein hyvinkin helposti mukaan suunnitelmiimme. Ennen kuin sovimme innostuksissamme liikaa kiinnostavia ja hyödyllisiä vierailuita, on hyvä varmistaa, että nuoria todella ollaan saamassa mukaan, jottemme ole vierailutahojen kanssa nolossa tilanteessa. Näin ei tämän projektin kohdalla käynyt, mutta tällainen uhka leijui aika ajoin ilmassa ja nuoria sai toisinaan puolipaniikissa patistella mukaan vierailuille. Jälkeenpäin

kyseiset nuoret olivat kuitenkin aina tyytyväisiä eivätkä katuneet lähtemistä mukaan vierailulle.

2. Vaikuttajanuoret ovat tietysti fiksuja ja vastuullisia tyyppejä, mutta he saattavat tästä huolimatta olettaa, että heille automaattisesti järjestetään asioita, jotka eivät oikeastaan ole Vamlasin vastuulla. Jo säätiömme nimikin saattaa olla selittävä tekijä siinä, mistä nuorten harhaoletukset syntyvät. Nuoret saattavat esimerkiksi olettaa, että tapaamisissamme on automaattisesti tulkkeja ja yleisavustajia ja että meillä on resursseja noutaa nuoria jopa kotoa asti kyydin tai avustajan puuttuessa. Yksinkertainen perusasia on se, että meidän on tehtävä nuorille pelisäännöt selviksi heti alusta lähtien: näin vältetään turhilta sekaannuksilta ja yllättäviltä lisäkustannuksilta. Samalla on tietysti tärkeää, että kuitenkin pyrimme vastaamaan nuorten tarpeisiin realistisuuden rajoissa huomioiden esimerkiksi heidän ruokailuun liittyviä erityistarpeitaan, selvittämällä tarkasti vierailtavien kohteiden esteettömyyttä ja järjestämällä mahdollisuuksien mukaan helppoja ja miellyttäviä kuljetuksia kohteisiin (esim. taksikyyti Sipoon kouluvierailulle säästi nuorten aikaa ja voimia ja mahdollisti joidenkin kohdalla lähtemisen mukaan ilman omaa avustajaa).
3. Kannattaa varautua haasteisiin yhteydenpidossa nuorten kanssa. Näiden nuorten kohdalla luontevimmaksi yhteydenpitokanavaksi muotoutui suurempi, kaikille yhteinen Whatsapp-ryhmä sekä pienemmät, teemakohtaiset Whatsapp-ryhmät. Kanavana Whatsapp on nuorille tuttu ja helppo eikä vaadi erillistä kirjautumista; Facebook on monien kohdalla täysin mennyttä maailmaa ja erilliset sovellukset (esim. Teams) saattavat olla haaste, koska nuoret eivät muista ja ehdi käydä niissä säännöllisesti. Yksi nuoristamme ei ole eikä halua olla ollenkaan Whatsapissa, ja vastaavien tapausten kohdalla täytyy muistaa pitää heidät asianmukaisesti ajan tasalla siitä, mitä ryhmän kanssa on meneillään (tässä tapauksessa sähköpostin ja puhelinsoittojen avulla). Whatsapp-ryhmäkeskustelujen kohdalla ei kannata lannistua siitä, jos nuoria toisinaan joutuu ravistelemaan ja patistelemaan sanomaan mielipiteensä. Vaikka ryhmäkeskusteluja toisinaan on ollut hyvinkin vaikea aktivoida, livetapaamisissa käydyissä keskusteluissa on käynyt ilmi, ettei kyseessä ole ollut mitään henkilökohtaista tai vakavaa, vaan viestit ovat yksinkertaisesti livahtaneet nuorilta ohi ja unohtuneet. Itse olen kokenut, että yhteisten ryhmäkeskustelujen ohella on hyvä pitää yllä henkilökohtaista keskusteluyhteyttä nuoriin: usein suoralla Whatsapp-keskustelulla on ryhmäkeskustelua helpompi tavoittaa yksittäiset vaikuttajanuoret, ja joskus on hyvä sopia myös suoria puhelinkeskusteluita. Joitain tapaamisia suunniteltaessa suorat puhelinkeskustelut ovatkin olleet pelastus ja jopa täysin riittävä keino koota nuorten ajatuksia ja mielipiteitä, mikäli yhteistä aikaa kaikkien nuorten väliselle kokoontumiselle ei ole löytynyt. Lisäksi on hyvä muistaa, että nuoret saattavat elää iltapainotteisesti, jolloin heihin ei välttämättä juuri toimistoaikana saa yhteyttä, vaikka muuten yhteydenpito onnistuisikin.

Nuorille vaikuttajille teetettiin vielä elokuun 2019 lopulla Webropolissa ”loppukysely”, jonka tuloksia kokoan alle:

	Erittäin hyvin / erittäin mielelläni	Melko hyvin / melko mielelläni	Ei kovin hyvin / en kovin mielelläni	Ei ollenkaan / en missään tapauksessa
Nuorten vaikuttajien toiminta on vastannut odotuksiani.	42,86%	57,14%	0%	0%
Olen päässyt vaikuttamaan itselleni tärkeisiin asioihin.	28,57%	71,43%	0%	0%
Erytistarpeeni on huomioitu nuorten vaikuttajien toiminnassa.	85,71%	14,29%	0%	0%
Suosittelisin nuorten vaikuttajien toimintaa ystäväilleni.	57,14%	42,86%	0%	0%

Vierailukohtaisia kommentteja nuorilta vaikuttajilta:

1. Kouluvierailu:

- Vierailu alakoulussa epilepsiaa sairastavana oli minulle uudenlainen - mutta erittäin miellyttävä - kokemus. Pidin erityisesti lasten avoimesta asenteesta, sekä heidän halustaan oppia ja kuulla lisää.
- Oli tosi kivaa. Olisi hyvä jos olisi enemmän vuorovaikutusta oppilaiden kanssa.
- Vierailu oli erittäin onnistunut. Tunnelma oli rento ja oppilaat olivat todella hyvin mukana toiminnassa. He tekivät tunnollisesti antamiamme tehtäviä ja esittivät hyviä kysymyksiä. Oli mukava keskustella oppilaiden kanssa.
- Vaikutti hyvältä vaikuttamiskeinolta ja olisi varmasti ollut hedelmällisempi, jos olisi itse luontevampi yleisölle puhuja.

2. Vierailu Tasa-arvovaltuutetulle

- Mielenkiintoista, mutta en oikein ymmärtänyt tarkoitusta
- Oli mukavan rento ja lämmin ja epämuodollisen tuntuinen visiitti, ei tarvinnut pönöttää ja tuntui, että tulimme kuulluiksi ja aika riitti hyvin!

3. Vierailu Yhdenvertaisuusvaltuutetulle

- Tätä tapaamista odotin innolla, mutta valitettavasti en päässyt osallistumaan. Vierailu Yhdenvertaisuusvaltuutetulla ei kuitenkaan tarvitse jäädä ainoaksi kerraksi, sillä kysymykset niin opiskelussa kuin työelämässä pitkäaikaissairauden ja/tai vammaisten näkökulmasta on saatu vasta pintaraapaistua.
- Oli erittäin mielenkiintoista saada ensikäden tietoa Yv-valtuutetun toiminnasta ja konkreettisista keisistä, joita he ovat olleet selvittelemässä.

4. Ohjaamotyöpaja

- Uudenmaan TE-toimiston, sekä Helsingin Ohjaamon, työntekijöiden ja asiantuntijoiden kokemattomuus vajaakuntoisista työnhakijoista oli pienimuotoinen yllätys. Toisaalta he selkeästi olivat valmiita kuulemaan ja oppimaan asioista lisää, mikä taasen oli erittäin positiivista. Ongelma lienee ylemmällä tasolla, johtuen muun muassa resurssien puutteesta. Valtakunnalliset Ohjaamopäivät nousivat esille loppuvaiheessa(?) Nyt keskustelu jäi vain

Helsinkiin, eivätkä he esimerkiksi voineet ottaa kantaa muihin Uudenmaan kuntiin. Tältä osin Ohjaamopäivät olisivat erinomainen vaihtoehto.

- Tosi kiva tapahtuma, haluaisin lisää!
- 5. Jokin muu vuoden aikana tehty vaikuttamistyö:
 - Oli huikeaa ja suuri kunnia päästä puhumaan All Youth -seminaariin Tiedekulmassa. Ihmisten mielenkiinto esitykseemme tuntui rohkaisevalta ja poikihan siitä jatkoyhteistyötä minulle All Youth -hankkeen työntekijöiden kanssa :) ehkä myös inspiraatiota väikkäriin...
- 6. Nuorten vaikuttajien yhteiset ryhmätapaamiset Mikonkadulla:
 - Tapaamisissa oli mukava yhteisöllisyyden meininki, vaikka hyvin erilaisia ja erilaisista taustoista olevia tyyppisiä oltiin! Oli mahtavaa päästä höyryämään yhteiskunnan epäkohdista kohtalotovereiden kanssa.

Toiminnan kehittämistä koskevia kommentteja nuorilta vaikuttajilta:

- Toiminnan tulisi olla entistä valtakunnallisempaa. Kuten Helsingin Ohjaamolla nousi esille, käytännössä on havaittavissa toimisto- ja työntekijäkohtaisia eroavuuksia (vaikka näin ei tulisi olla). Varmistaaksemme tasavertaisen kuuluvuuden meidän tulisi rantautua myös Uudenmaan ulkopuolelle (Tampere, Kuopio, Vaasa, Jyväskylä, Oulu).
- Selkeyttä voisi lisätä toimintaan.
- Ehkä vielä enemmän struktuuria ja selkeyttä siihen, mitä (meiltä) odotetaan jne. Ja ehkä että ohjaajassa ois vielä vähän enemmän sellaista jäməkämpää otetta, että hän tietää tarkkaan mitä tekee tai miten me voidaan saavuttaa tiettyjä tavoitteita yms.
- Ehdottaisin hieman tuntuvampaa korvausta työstä. Luulen, että se motivoisi vaikuttajia olemaan aktiivisempia, eikä homman vetäjän ehkä tarvitsisi hikoilla niin paljon jengin poissaolevuutta tapaamisten välillä. :)
- Enemmän toimintaa viranomaistahojen kuten Tasa-arvovaltuutettu (tarkoittanee luultavasti Yhdenvertaisuusvaltuutettua) tai työvoimatoimistojen kanssa. Koulutusta, konsultointia tai mitä nyt keksitään. Turha käsienheilutus pois ja kunnon miksi teette asiat näin -tason painostusta viranomaisten suuntaan. Muuten toiminta oikein 6/5.
- Olisi kiva jos asioista kerrotaisiin tarkemmin, koska välillä olin pihalla että mistä puhutaan ja mitä tämä asia tarkoittaa jne.

Nuorten vaikuttajien halukkuus jatkaa toiminnassa:

- Toiminnassa haluaa jatkaa 6/7 nuorta vaikuttajaa. Kaikki kuusi ovat kiinnostuneita osallistumaan marraskuussa järjestettävään Kick off -viikonloppuun. Tiedot kiinnostuneista taustoineen on toimitettu Hannalle ja Pialle ja ne ovat myös liitteenä olevassa Excel-dokumentissa (Nuorten vaikuttajien tiimi).

Nostoja yhteistyökuvioista, jotka ovat kulkeneet vuoden aikana tärkeänä osana vaikuttamistyötäni nuorten vaikuttajien ryhmän ja lohikäärmetryöpajojen rinnalla

ALL YOUTH -hanke ja yhteistyö Reetta Mietolan kanssa

Maaliskuussa Helsingin yliopiston tiedekulmassa järjestettiin yhteistyössä tutkija Reetta Mietolan kanssa seminaaritilaisuus ”Vammaiset nuoret yhteiskunnallisina ja tutkimuksellisina toimijoina”. Tarkoituksena oli nostaa esiin tuoreita näkökulmia ja ravistella käsityksiä siitä, millaiseen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen vammaiset nuoret haluavat osallistua ja minkälaisilla keinoilla. Vamlasin puolelta tilaisuudessa oli muun muassa puheenvuoro, jossa esittelin nuorten vaikuttajien ryhmän toimintaa ja jossa yksi kyseisen ryhmän jäsenistä avasi tarkemmin omia motiiveitaan osallistua ryhmän toimintaan. Hän myös kertoi syvällisemmin aiheista, joihin liittyen hän haluaa tehdä vaikuttamistyötä. Sen lisäksi, että yhteistyö Reetta Mietolan kanssa ja tilaisuus kokonaisuudessaan onnistuivat erinomaisesti, oli erityisen ilahduttavaa nähdä, että tilaisuudesta virisi myös jatkoprojekteja suoraan tilaisuudessa olleen vaikuttajanuoremme ja Reetta Mietolan hankkeen välille. Tämä tapahtui nimenomaan vaikuttajanuoremme kiinnostuksen kohteiden ja osaamisen pohjalta ja ilman Vamlasin osallisuutta asiassa.

Anna ääni lapselle -kampanjayhteistyö

Osallistuin talven mittaan Lastensuojelun Keskusliiton organisoimiin Anna ääni lapselle -kokouksiin ja pidin kokouksissa esillä vammaisten lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä näkökulmaa yhdessä muiden vammaisjärjestöjen kanssa. Yhteistyöhön liittyi myös kampanjan mainostamista sosiaalisessa mediassa sekä kampanjaan liittyvän materiaalin kommentoimista ja työstämisestä. Tähän kampanjaan osallistuminen tuntui erityisen mielekkäältä, koska kampanja liittyi hyvin konkreettisesti jokapäiväiseen vaalivaikuttamiseen ja koska siinä vammaisten lasten näkökulma saatiin osaksi hyvin erilaisten toimijoiden yhteistyötä. Kampanjassa järjestöjä yhdisti lasten oikeuksien puolustaminen, joten mukana oli vammaisjärjestöjen lisäksi osaamista hyvin erilaisilta lasten asioihin paneutuneilta toimijoilta. Kampanjayhteistyöstä jäi sellainen olo, että Vamlasin kannattaa jatkossakin olla mukana tällaisessa toiminnassa mahdollisimman aktiivisessa roolissa. Suunnitelmassa oli alun perin esimerkiksi osallistumista lasten osallisuuteen liittyvien kampanjavideoiden tekoon, mutta suunnitelma kaatui kiireisiin ja esteisiin molempien osapuolten taholta. Jatkossa jokin vastaava voisi kuitenkin olla mielekästä parantaen näkyvyyttämme ja tuoden asiantuntijuuttamme entistä paremmin esiin.

Allianssiyhteistyö

Osallistuin projektini aikana sekä Allianssin syyskokoukseen että Allianssin kevätkokoukseen. Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi oli itselleni alun perin vieras toimija, mutta kokousten myötä opin paljon uutta ja vakuutuin siitä, että tiiviimpi yhteistyö Allianssin ja Vamlasin välillä voisi olla kannattavaa. Kuten Anna ääni lapselle -kampanjayhteistyön kohdalla, myös Allianssiyhteistyössä oli mukava nähdä, että vammaisjärjestöt ovat tasavertaisina jäsenenä mukana

hyvin monipuolisen järjestökentän toiminnassa tuoden esiin vammaisten nuorten näkökulmaa kaikenlaisiin nuoria koskeviin asioihin.

Omalta kohdaltani joudun toteamaan, että koska Allianssiyhteistyöstä ei ole Vamlasilla ollut erityisen paljon puhetta ja koska en ehkä itse osannut valmistautua kokouksiin niin syvällisesti kuin olisin voinut, saatoin missata hyviä yhteistyön paikkoja. Tämän opin erityisesti kevätkokouksessa vaihtaessani ajatuksia muiden vammaisjärjestöjen edustajien kanssa: kuulin esimerkiksi, että Invalidiliitolla on oma, hyvin aktiivinen Allianssikummi auttamassa viemään eteenpäin Invalidiliitolle tärkeitä, nuoria koskevia asioita. Myös Vamlas voisi jatkossa perehtyä Allianssikummin hyödyntämiseen, mikä on jokaisen Allianssin jäsenjärjestön oikeus! Invalidiliitto omine nuorine vaikuttajineen oli lisäksi osallistunut aktiivisesti Allianssin tavoiteohjelman kommentointiin ja saanutkin sinne vammaisiin nuoriin liittyviä erityismainintoja. Tällainen mahdollisuus oli ainakin itseltäni mennyt aivan ohi.

Erätaukokeskustelu

Toukokuussa osallistuin Vamlasin edustajana Erätauko-keskusteluun toimien fasilitaattorina Myllypurossa järjestetyssä keskustelutilaisuudessa. Se oli suunnattu nuorille ja nuorten asioista kiinnostuneille ja se toteutettiin dialogista Erätauko-keskustelumenetelmää hyödyntäen. Fasilitaattorina tehtäväni oli mahdollistaa pienryhmäkeskustelun sujuva eteneminen ja luoda keskustelijoille turvallinen ja rento ilmapiiri dialogisten keskustelutaitojen harjoitteluun ja omien ajatusten ilmaisemiseen. Vaikka tehtäväni oli nimenomaan keskustelun objektiivinen fasilitoiminen, sain sujuvasti tuotua esiin myös vammaisten nuorten näkökulmaa käsittelemämme puheenaiheisiin. Olisi varmasti ollut kaikkien keskustelijoiden kannalta hyödyllistä, jos myös itse keskustelijoiden joukossa olisi ollut vammaisia nuoria, mutta en ikävä kyllä yrityksistä huolimatta saanut nuoria vaikuttajiani paikalle (luultavasti kevätkiireet painoivat päälle ja samoihin aikoihin oli myös muita tärkeitä vaikuttamisvierailuita).

Huippis2019, NUVA ry:n huipputapaaminen Tampereella

Kesäkuussa pääsin mukaan nuorisovaltuutettujen huipputapaamiseen, missä Vamlas piti nuorille työpajaa vammaisten nuorten osallisuudesta nuorisovaltuustotoiminnassa. Pidimme päivän aikana kaksi pienryhmäkeskustelumuotoista työpajaa, joissa lähestyimme aiheitamme nuorisoseurojen osallisuusportaiden avulla. Oli ilo nähdä nuorten avoimen uteliaita ja vastaanottavaisia asenteita ja kuulla heidän ajatuksiaan. Koen, että sain työpajoissa hyvin välitettyä myös nuorten vaikuttajien ajatuksia eteenpäin.

Mukana-ohjelman työpaja

Eriarvoisuuden vähentämisen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn kaupunkistrategiahanke – *Mukana-ohjelma* (eri asia kuin Mukana-verkosto!) järjesti joulukuussa 2018 Kontulassa työpaja-aamupäivän, johon kokoontui hyvin moninainen joukko toimijoita suunnittelemaan harrastuksen järjestämistä jokaiselle kontulalaiselle 3.-luokkalaiselle. Kyseessä on projekti, jota on ensin tarkoitus

kokeilla paikallisesti ja laajentaa sitten suuremmalle kohderyhmälle. Vamlasin edustajana olin paikalla tuomassa keskusteluun vammaisten lasten näkökulmaa: miten myös heidät saadaan mukaan harrastamaan muiden lasten kanssa itselleen helpolla ja mieluisalla tavalla? Aamupäivän aikana kuultiin asiantuntijoiden puheenvuoroja projektista ja työstettiin asioita konkreettisesti pienryhmissä.

MUKANA-verkosto

Vamlasin johtama MUKANA-verkosto on vuoden mittaan kulkenut työni taustalla ja mahdollistanut säännöllisen verkostoitumisen, ajatusten jakamisen ja kiinnostaviin projekteihin ja tutkimuksiin tutustumisen. Syksyllä esittelin projektiani MUKANA-verkoston kokouksessa saadakseni sitä kautta ideoita toteutukseen ja osallistujia työpajoihin ja nuorten vaikuttajien ryhmään. Uskon, että MUKANA-verkoston avulla nuorten vaikuttajien ryhmä ja lasten lohikäärmeen ystäväkirja ovat vähintään pysyneet ihmisten mielissä ja sana niistä on levinnyt, sillä saan säännöllisesti sähköpostiyhteydenottoja tahoilta, jotka ovat ”puskaradion” kautta saaneet vinkkejä toiminnastani.

Vaalipaneeliyhteistyö

Eduskuntavaalien alla Vamlas järjesti Jaatisen Majalla vaalipaneelin yhteistyössä Vammaisperheyhdistys Jaatisen, Kvtuki57:n, Miku-hankkeen ja Autismisäätiön kanssa. Vaalipaneelissa oli kuudesta puolueesta yksi ehdokas kustakin, ja ehdokkaat oli koottu siten, että heillä on sanottavaa erityisesti vammaisia koskevista asioista. Vaikka vaalipaneelin toteutustapaa ja yhteistyön sujuvuutta olisi ehkä voinut kehittää, se oli kuitenkin konkreettinen vaalivaikuttamiseen liittyvä ponnistus, jossa käsiteltiin monipuolisesti tärkeitä teemoja. Projektini kannalta vaalipaneelin suurin anti oli varmasti siinä, että nuoret vaikuttajat pääsivät esittämään paneelissa itse ideoimiaan videokysymyksiä itselleen tärkeistä aiheista.

Vierailin eduskuntavaalien alla myös ruotsinkielisessä vaalipaneelissa, joka järjestettiin Helsingin yliopiston Svenska social- och kommunalhögskolanilla ruotsinkielisten vammaisjärjestöjen ja yliopiston yhteistyössä. Tässä vaalipaneelissa oli mukana nimekkäitä ehdokkaita ja kiinnostavia ruotsinkielisiä järjestöjä, joiden kanssa Vamlas voisi ehkä viritellä jonkinlaista yhteistyötä? Vaalipaneeli oli toteutettu tyylikkäästi ja asiallisesti ja siellä oli kiinnitetty meidän vaalipaneeliamme enemmän huomiota esimerkiksi kuulovammaisten tulkkaukseen. Oman vaalipaneelimme valmistelun aikaan ilmeni, että useat eri vammaisjärjestöt pitävät eduskuntavaalien alla vaalipaneeleja erilaisilla yhteistyökokoonpanoilla. Jatkossa meidänkin kannattaa ehkä kiinnittää huomiota siihen, että yhteistyö olisi mahdollisimman laaja-alaista ja eri toimijoiden voimat yhdistyisivät tehokkaasti ja mielekkäästi.

VNY-verkostoyhteistyö

Vamlas toimii VNY-verkoston puheenjohtajana ja organisoi näin ollen VNY-verkoston koollekutsumista ja viestintää kokousten välillä. Verkostoon kuuluu eri vammaisjärjestöjen nuorten asioista vastaavia työntekijöitä ja se kokoontuu 2-4 kertaa vuodessa. Projektini aikana pääsin

aktiivisesti osallistumaan verkoston toimintaan ollen ensin yhdessä kokouksessa mukana seuraamassa ja parissa seuraavassa puheenjohtajan roolissa. Koen, että vuoden aikana verkoston toiminnan motiiveja onnistuttiin selkiyttämään. Syksyn kokouksessa suunniteltiin yhteistä suurtapahtumaa, joka kuitenkin kuivui kasaan realiteettien tullessa vastaan. Kevään mittaan kuitenkin todettiin, että verkoston vahvuutena on nimenomaan matalan kynnyksen mahdollisuus järjestöjen kuulumisten ja ideoiden jakamiseen ja yhteistyökuvioiden rakentamiseen, ja tähän halutaan jatkossa keskittyä. Henkilökohtaisesti koen hyötyneni VNY-verkostosta jokapäiväisessä työssäni paljonkin: toisinaan olen esimerkiksi laittanut verkostolaisille sähköpostia ja kysellyt sopivia vierailukohteita ollessani muiden työasioiden merkeissä jossakin tietyssä kaupungissa. Olen löytänyt verkoston kautta myös osallistujia sekä lohikäärmeen ystäväkirjaan että nuorten vaikuttajien ryhmään.

Muita satunnaisia vierailuita

MUKANA- ja VNY-verkostojen kautta tavatut eri järjestöjen edustajat ovat monesti olleet hyvin avoimia mahdollisten yhteistyökuvioiden kehittelyyn. Olenkin päässyt vuoden aikana tutustumaan hyvin monenlaisten järjestöjen toimintaan, ja vaikka kaikki tapaamiset eivät suoranaisesti ole johtaneet laajempaan yhteistyöhön lohikäärmeen ystäväkirjan tai nuorten vaikuttajien toiminnan osalta, olen usein saanut tapaamisista uusia ideoita ja vinkkejä uusista yhteistyökumppaneista.

Heti projektini alkumetreillä sain tilaisuuden osallistua VamO-hankkeen lasten vaikuttamiskerhoon, jossa oli hyvin vaikeavammaisia alakouluikäisiä lapsia. Koin vierailun antoisaksi, sillä se auttoi hahmottamaan, millaisia asioita vaikeavammaisten lasten vaikuttamistoiminnassa täytyy huomioida ja miten pienistä asioista lopulta voi olla kyse. VamO-hankkeen vaikuttamiskerhoissa lapset pääsivät muun muassa pohtimaan sitä, millainen on onnistunut kohtaaminen sosiaalityöntekijän kanssa. Toiminta oli suunniteltu siten, että jokaisella kerhokerralla keskityttiin johonkin hyvin spesifiin kysymykseen, minkä lisäksi lapsilla oli paljon aikaa vapaaseen oleskeluun ja välipalan syömiseen. Taustalla kaikessa tekemisessä kulki kuitenkin koko ajan se lähtökohta, että lapset itse suunnittelevat asioita mahdollisimman pitkälle ja heidän mielipiteensä sekä kysytään että huomioidaan. Tämä päti niin välipala- ja ohjelmavalintoihin kuin päätöskerran suunnitteluunkin.

Syksyllä vierailin Norio-keskuksen nuortenillassa puhumassa yläkouluikäisten, eri tavoin vammaisten nuorten kanssa vaikuttamistoimintani kehittämistä. Tapaamillani nuorilla tuntui olevan elämä siinä mielessä uomissaan, että he eivät keksineet suuria epäkohtia tai vaikuttamisen tarpeita omaan arkeensa liittyen. Meillä oli nuorten kanssa kuitenkin hyvää keskustelua esimerkiksi itsenäisestä asumisesta ja pääsinkin markkinoimaan potentiaalisille tuleville asukkaille myös Lauttasaaren asumispalveluyksikköä. Vaikka nuoret eivät nykytilanteissaan kokeneetkaan paloa osallistua itse vaikuttamistoimintaan, puhuimme heidän kanssaan myös siitä, että he ovat ehkä hiukan väliinputoajia Vamlasin vaikuttamistyössä, missä paneudumme tällä hetkellä lasten ja nuorten aikuisten ajatuksiin. Jatkossa voisi ehkä ajatella, että vaikuttamistyötä pääsisivät tekemään myös vaikkapa yläkoululaiset?

Projektini alkuvaiheessa vierailin Malary ry:n avoimien ovien päivässä kartoittamassa, olisiko heidän kanssaan voinut viritellä lasten vaikuttamistoimintaan liittyvää yhteistyötä. Malary oli järjestönä itselleni uusi ja tutustumiskäynti tuntui hyödylliseltä, vaikka yhteistyö silloin jäikin vähän hautumaan. Suurempaa yhteistyökuvioita ei lopulta syntynyt, mutta Malary oli myöhemmin keväällä välillisesti mukana toiminnassani, kun olin pitämässä lohikäärmeen ystäväkirja -työpajaa useamman järjestön yhteisellä perhebrunnssilla.

Syksyllä tein vierailun lasten sähköpyörätuolialibandyjoukkueen harjoituksiin tarkoitukseni kartoittaa, voisiko joihinkin sähkötreeneihin yhdistää jonkinlaisen vaikuttamistyöpajan. Tämä olisi varmasti onnistunutkin, jos vaikuttamisen aihe ja toteutus olisi saatu mielekkäästi nivottua osaksi harjoituksia. Asia kuitenkin jäi, kun konseptini pian tämän jälkeen muotoutui lohikäärmeen ystäväkirjaksi. Harjoitusten yhteydessä keräsin myös hiukan ajatuksia vanhemmilta ja saamistani viesteistä jäi sellainen kuva, että koska salibandyharjoituksia on vain kerran viikossa ja koska moni tulee paikalle kaukaa ja palo pelailuun on kova, vaikuttamistoiminta olisi ehkä kuitenkin hyvä keskittää muihin yhteyksiin. Jonkin verran kiinnostusta jonkinlaiselle varhaisnuorten vaikuttamiskerholle tai vastaavalle ryhmälle kuitenkin ainakin vanhempien taholta oli.

Kesäkuussa sain tilaisuuden vieraillla Oulun kumppanuuskeskuksessa, missä hyvin monenlaiset järjestöt ovat kerääntyneet samaan rakennukseen ja pystyvät tämän ansiosta helposti ja luontevasti tekemään yhteistyötä. Invalidiliiton Sanna Saarimaa esitteli kumppanuuskeskusta minulle ja kertoi rakennuksessa työskentelevistä järjestöistä. Tuli sellainen olo, että mikäli esimerkiksi Oulun suunnalle halutaan viritellä yhteistyökuvioita, asenteet vierailijoita kohtaan ovat hyvin avoimet ja positiiviset. Kovasti myös kysellään sitä, keskittykö Vamlasin toiminta ainoastaan pääkaupunkiseudulle vai onko toimintamme valtakunnallista. Monessa yhteydessä esimerkiksi se, että nuoret vaikuttajamme tulevat kattavasti eri puolilta Suomea, on herättänyt ilahuneita reaktioita.

Loppuyhteenveto tavoitteiden toteutumisesta

Paikka auki -työntekijänä päätavoitteenani oli tarjota vammaisille lapsille ja nuorille vaikuttamismahdollisuuksia heidän omaa elämäänsä koskevissa asioissa ja mahdollisissa arjen epäkohdissa. Koen, että onnistuin sekä lasten ystäväkirjaprojektin että nuorten vaikuttajien ryhmän kanssa aidosti kysymään kohderyhmältäni, miten asiat ovat, ja keräämään tietoa tavallisesta arjesta kohderyhmän erityistarpeet huomioiden. Lasten ystäväkirjaprojektissa painottui lapsille tärkeiden asioiden taltioiminen konkreettisen tekemisen avulla, kun taas nuorten vaikuttajien toiminta on ollut nuorten tarpeista lähtevää, tavoitteellista vaikuttamistyötä. Nuoret ovat olleet koko projektin ajan aktiivisesti suunnittelemassa, mitä tehdään ja miksi. Toisaalta ajan puutteen vuoksi on joskus hyvin tärkeää, että nuorille kuitenkin tarjotaan myös valmiita raameja: melko valmiiksi nuorten puolesta suunniteltu kouluvierailu ja Ohjaamo-vierailu helpottivat heidän saapumistaan paikalle ja lievensivät heidän stressiään, vaikka vierailuiden tavoitteet toki olivatkin nuorten tarpeista lähtöisin.

Alun perin ajatuksena oli keskittyä lasten kohdalla esimerkiksi kuntoutukseen liittyviin kysymyksiin ja nuorten aikuisten kohdalla koulutukseen ja työelämään liittyviin siirtymiin. Näissä painotuksissa muutettiin jo alkumetreillä nopeasti suuntaa: olennaiseksi pääpointiksi nousi lasten kohdalla aivan tavallinen arki, eli asiat, jotka ovat lähellä lasten kokemusmaailmaa ja jokapäiväistä elämää siinä missä kenellä tahansa lapsella. Nuorten kohdalla todettiin, että hyvin monenlaiset kysymykset herättävät heissä ajatuksia ja huolia, eivätkä koulutukseen ja työelämään liittyvät siirtymät suinkaan ole ainoita pointteja, joihin he haluavat keskittyä. Koen, että nuorten omien toiveiden kuuleminen toiminnan suunnittelussa ja vierailukohteiden valinnassa on nostanut heidän motivaatiotaan ja antanut heille vahvan kokemuksen siitä, että toiminta on nimenomaan heistä lähtöisin.

Koen, että etenkin nuorten vaikuttajien ryhmän organisoinnissa oli hyödyllistä, että olen itsekin vammainen nuori aikuinen. Nuorten oli ehkä helppoa puhua kanssani ja saada tukea ja kannustusta siinä, että heidän esiin nostamansa pointit ovat tärkeitä ja kiinnostavia. Sekä minä että he pystyimme lähestymään toisiamme hyvin tuttavallisesti, mikä oli varmasti sekä hyöty että haitta. Kommunikointi oli toisaalta hyvin kaverillista ja helppoa, mutta toisaalta nuoret ehkä kokivat, että olen tavoitettavissa ympäri vuorokauden ja että minulta voi kysyä mitä vain. En ole varma, saavutinko aina sellaista auktoriteettiasemaa, mitä olisi tarvittu. Toisaalta kun kyseessä oli nuorten vaikuttamistoiminta, on varmasti hyväkin, ettei kukaan ohjaile toimintaa liikaa vaan pitelee vain lankoja käsissään ja antaa sysäyksiä toiminnan toteutumiseen.

Kaiken kaikkiaan vuoden mittainen rupeama oli hyvin intensiivinen. Järjestömaailma oli minulle alun perin hyvin vieras toimintakenttä, ja kun lähestyin asioita opettajataustalla, toimintatapoihin tottuminen vei aikaa. Erityisen haastavaa oli asioiden jatkuva paikallaan polkeminen yhteydenottoja odotellessa ja se, että toisinaan oli hankalaa nähdä työnsä tuloksia konkreettisesti. Uskon kuitenkin, että opettajana pystyin tuomaan asioihin uusia näkökulmia, ja että vuosi oli myös opettajuuteni

kannalta hyödyllinen: erityisesti erilaisten oppilaiden tarpeiden huomioiminen tulee varmasti jatkossa olemaan minulle aiempaa helpompaa.